

Gezondheid

25

(14)

Z

25

JAARVERSLAG

van het

ZENDINGSZIEKENHUIS „SOEKOEEN”
TE MALANG

over het jaar

1939

DISPERPUSIP JATIM

KANTOR GUBERNUR

K. I. JAWA TIMUR

62.11

ZEN

939

Z

752

4759

MILIK PERPUKAAAN
KANTOR GUBERNUR KDH.
TK. I JAWA-TIMUR

114/p

JAARVERSLAG

van het

ZENDINGSZIEKENHUIS „SOEKOEN”
TE MALANG

over het jaar

1939

DISPERPUKSIP JATIM

PERPUKAAAN KANTOR GUBERNUR K.D.H. TK. I JAWA TIMUR	
Diteld aan :	27- - 26
Ne. Pendaft :	5321/26
Notasi :	362.11 / Zen / 1939

J A A R V E R S L A G

van het

Zendingsziekenhuis „SOEKOEN”

te Malang over het jaar 1939.

Het jaar 1939 bracht de laatste groote groei van het ziekenhuis, want het beschikbare terrein is nu volgebouwd. Er werden twee groote nieuwe zalen in gebruik genomen; een nieuw doktershuis verrees op een terrein, dat van het I. E. V. gekocht werd en een nieuwe uitbreiding van het hoofdgebouw was noodig voor het behandelen van de vele polikliniek patiënten.

Ook het zusterhuis onderging een uitbreiding door het bouwen van een vijfde zusterkamer, terwijl bovendien een nieuwe rouwkamer in gebruik genomen werd.

Het terrein is nu vol en uitbreidingen van beteekenis zijn dus in het ziekenhuis zelf niet meer te verwachten. Daarmee is echter de noodzaak tot nieuwbouw nog niet verdwenen, want de twee oudste zalen en het jongensinternaat moeten noodig een algeheele reparatie ondergaan, omdat ze van hout en gedek zijn gebouwd en na 12 jaar reeds vele teekenen van verval vertoonen. Ook de keuken is voor het steeds groeiende bedrijf langzaam maar zeker te klein geworden, zoodat ook daar een vergrooting dringend gewenscht is.

Verder hopen we nog altijd op een kapel of pendoppo, waarin Javaansche en Hollandsche diensten gehouden kunnen worden voor patiënten en personeel.

De groei van de Medische Zending in Malang is wel heel sterk geweest, en het is wel zeer merkwaardig, dat het ziekenhuis pas 12 jaar geleden heel bescheiden in enkele huurhuizen opgezet, nu reeds over bijna 600 bedden beschikt.

Er is geen enkele aanwijzing, dat deze groei haar eindpunt bereikt heeft. Hoe meer medische mogelijkheden men biedt, hoe meer de bevolking het gaat waardeeren en er dankbaar gebruik van maakt.

Hoe moeten we nu de verdere vraag om hulp opvangen; dat is de vraag die ons bezighoudt nu het ziekenhuisterrein is volgebouwd. En daarmee kunnen we dankbaar gebruik maken van de ervaringen opgedaan in de oudere Zendingsziekenhuizen op Java, die het hoofdziekenhuis hoe langer hoe meer gemaakt hebben tot het centrum van al het medische werk; een centrum, waar de ernstige patiënten worden opgenomen, waar alle hulpmiddelen voor diagnostiek en behandeling aanwezig zijn en waar vooral de oplei-

ding van verplegers, verpleegsters en vroedvrouwen plaats heeft, terwijl om het ziekenhuis heen een groot aantal poliklinieken en hulpziekenhuizen zijn gevestigd, waar op een goedkoope wijze de talrijke patiënten met minder ernstige afwijkingen geholpen worden. Bovendien behoeven de patiënten dan geen grootte afstanden meer af te leggen naar het centrale ziekenhuis waardoor ze er veel sneller toe overgaan, zich onder behandeling te stellen op een der vele buiten poliklinieken.

Op deze wijze zal waarschijnlijk in de toekomst de uitbreiding van Soekoen verder gaan. Er bestaan reeds vele poliklinieken en een hulpziekenhuis op Swaroe, maar in 1940 zullen nog 15 ondernemingen de medische zorg voor het inheemsch lager personeel aan ons overdragen, waardoor niet alleen een uitbreiding van werk verkregen wordt, maar ook een verplaatsing der behandeling van Soekoen naar buiten.

Dat deze voortdurende uitbreiding niet mag gaan ten koste van de intensivering van het reeds bestaande is onze dagelijksche zorg.

Het is een sterkende gedachte, dat duizenden dit medische werk in O. Java met ons meedragen, zoowel in Holland als in Indië. Dit medeleven uit zich in grootte bijdragen, zooals van het Gouvernement, van de Provincie, het Regentschap en de Gemeente Malang; het uit zich ook in onverwachte hulp zooals van Simavi of in het werk van vele onbekenden, die op naaikransen of op andere wijze ons werk steunen. Het uit zich in de bereidwilligheid waarmee een beroep op advies of hulp wordt ingewilligd en in de medewerking die de pers ons telkens weer verstrekt.

Aan allen, die het werk in Malang hebben geholpen en meedragen worden op deze plaats onzen hartelijken dank gebracht.

In het verslagjaar werden in Soekoen 9.942 patiënten opgenomen, met een totaal van 196.977 verpleegdagen, zoodat per dag gemiddeld 540 patiënten verpleegd werden, die gemiddeld 19.8 dagen bleven.

Van deze 9.942 patiënten waren

7.951 Inheemschen
1.131 Chineezzen
860 Europeanen.

Naar de plaats van afkomst verdeeld waren er

4.463 patiënten uit het Regentschap.
4.042 „ uit de Gemeente Malang.
1.437 „ uit de Provincie Oost-Java.

Hieruit blijkt wel, dat hoewel het ziekenhuis een groot aantal patiënten uit de Gemeente Malang herbergt, toch nog het grootste deel der patiënten van verre komt, waardoor de noodzaak van poliklinieken in de omgeving ook door cijfers wordt aangetoond.

Poliklinieken :	aantal pat.	aantal consulten.
Stad Malang (Soekoen)	25.856	62.387
„ „ (Tjelaket)	3.269	16.230
Swaroe	3.336	8.880
Kepandjen	4.296	17.895
Soemberpoetjoeng	4.225	19.340
Sitiardja	3.042	10.754
Tambaksari en Sidomoeljo	2.213	3.468
Poedjiardja	1.437	13.151
Boeloelawang	3.160	11.362
Gondanglegi	1.984	8.308
Pakis	2.153	6.899
Tadjinan	693	1.737
Poeloengdowo	269	447
Kendalpajak	847	3.544
Gadji Bali en andere buiten poliklinieken te Bali	5.813	11.389
	<hr/> 62.595	<hr/> 195.791

Van deze consulten op Bali werden 7.101 verstrekt aan Hindoes en 4.288 aan Christenen.

De verleiding is groot om met enkele cijfers de groei van het werk gedurende de laatste jaren aan te toonen.

	Aantal verpleegdagen in Soekoen.	Totaal aantal consulten op de poliklinieken te samen.
1934	113.908	107.177
1935	162.511	118.029
1936	175.453	141.625
1937	188.713	156.987
1938	186.628	160.225
1939	196.977	195.791

Gedurende het verslagjaar werden nog 1.774 operaties verricht, waarvan 941 groote.

Het aantal bevallingen in- en buiten het ziekenhuis bedroeg 337, waarvan 127 abnormaal.

Hieruit blijkt wel, dat hoewel het ziekenhuis een groot aantal patiënten uit de Gemeente Malang herbergt, toch nog het grootste deel der patiënten van verre komt, waardoor de noodzaak van poliklinieken in de omgeving ook door cijfers wordt aangetoond.

Poliklinieken :	aantal pat.	aantal consulten.
Stad Malang (Soekoen)	25.856	62.387
„ „ (Tjelaket)	3.269	16.230
Swaroe	3.336	8.880
Kepandjen	4.296	17.895
Soemberpoetjoeng	4.225	19.340
Sitiardja	3.042	10.754
Tambaksari en Sidomoeljo	2.213	3.468
Poedjiardja	1.437	13.151
Boeloelawang	3.160	11.362
Gondanglegi	1.984	8.308
Pakis	2.153	6.899
Tadjinan	693	1.737
Poeloengdowo	269	447
Kendalpajak	847	3.544
Gadji Bali en andere buiten poliklinieken te Bali	5.813	11.389
	<u>62.595</u>	<u>195.791</u>

Van deze consulten op Bali werden 7.101 verstrekt aan Hindoes en 4.288 aan Christenen.

De verleiding is groot om met enkele cijfers de groei van het werk gedurende de laatste jaren aan te toonen.

	Aantal verpleegdagen in Soekoen.	Totaal aantal consulten op de poliklinieken te samen.
1934	113.908	107.177
1935	162.511	118.029
1936	175.453	141.625
1937	188.713	156.987
1938	186.628	160.225
1939	196.977	195.791

Gedurende het verslagjaar werden nog 1.774 operaties verricht, waarvan 941 groote.

Het aantal bevallingen in- en buiten het ziekenhuis bedroeg 337, waarvan 127 abnormaal.

Voor de vroedvrouw opleiding stonden bovendien nog 752 bevallingen beschikbaar, die vanuit de Wijkverpleging MARDI-WALOEJA in de stad Malang werden geleid.

Het aantal oogoperaties bedroeg 195.

De cijfers uit apotheek en laboratorium zijn niet allen bekend. Slechts enkele speciale onderzoeken zijn genoteerd, zooals:

Bloed ureum onderzoek	203 maal.
Heymans v. d. Berg	15 "
Bloedsuiker	1.930 "
Bloedbezinking	2.783 "
Reactie van Ficker	337 "
Leucocyten telling	2.020 "

OPLEIDING.

De Javaansche opleiding werd voortgezet. In 1939 behaalden 5 mantri-verpleegsters hun vroedvrouwdiploma, terwijl 5 leerling verplegers en 5 leerling verpleegsters slaagden voor het mantri-examen.

Voor de Hollandsche opleiding bestaat groote animo. De meisjes worden rechtstreeks opgeleid tot vroedvrouw zonder in het bezit te zijn van een mantri diploma, terwijl wij probeeren toestemming te verkrijgen om ook tot „zuster" te mogen opleiden.

Deze rechtstreeksche vroedvrouwopleiding is reeds door het Gouvernement toegestaan, mits de meisjes het Mulo-diploma bezitten. Wij hebben echter nog geen toestemming tot de „zusteropleiding". Dit zusterdiploma werd tot nog toe gesanctionneerd door de Bond voor Ziekenverpleging in Holland, maar is sinds kort overgegaan naar het Ministerie van Onderwijs. Vandaar dat deze zusteropleiding in Soekoen nog onzeker is, ook al, omdat niets bekend is omtrent de voorwaarden, die het Departement zal stellen aan de vooropleiding.

Zoodoende leiden wij vast alle „Mulo-meisjes" op tot vroedvrouw en de anderen voorloopig voor mantri-verpleegster, al zijn de lessen veel uitgebreider dan noodig is voor het mantri-examen. Komt de toestemming tot de zusteropleiding later af, dan kunnen wij nog altijd het opleidingsdoel veranderen.

Door deze onzekere toestand nemen wij praktisch alleen meisjes aan met het Mulo-diploma, omdat wij hen tenminste iets kunnen garandeeren, n.l. de opleiding tot vroedvrouw.

Deze Hollandsche groep bevat nu 21 meisjes, die zusterkleeding dragen, onder elkaar Hollandsch moeten spreken en Hollandsche lessen ontvangen. Tot nog toe is de proef met deze opleiding bo-

de plaats innemen van een der zusters, die wegens ziekte een vervroegd buitenlandsch verlof moest nemen.

Zr. Bos kwam 1 Maart 1939 in Soekoen in dienst na eenige jaren op Sumatra te hebben gewerkt.

Zodoende werkten we eindelijk op 1 Maart 1939 met 5 zusters, waardoor de langgewenschte „nachtdienst" ingesteld kon worden.

Deze nachtdienst als proef ingesteld, bleek zoo buitengewoon goed te bevallen, dat we er slechts noode weer afstand van deden, toen Zr. Kruyt naar Modjowarno vertrok. Deze vacature is nog steeds niet vervuld, hoewel 4 zusters voor het steeds groeiende werk duidelijk een onderbezetting beteekent.

Aan het einde van het jaar waren 22 mantri verplegers 2de klas aanwezig, waarvan één in het bezit is van een laboratoriaanteekening, en 9 mantri-verpleegsters, waarvan 2 vroedvrouwen.

Het ongediplomeerd personeel bestond op 31 December 1939 uit 116 personen, die de Javaansche opleiding volgden en 21 meisjes van de Hollandsche opleiding.

Administratief, huishoudelijk-pharmaceutisch personeel.

De Heer G. Meyer was het heele jaar als administrateur werkzaam, bijgestaan door de schrijvers.

Mevrouw Samson Bouret bleef hoofd van de geheele huishoudelijke afdeling, terwijl Mejuffr. Trisinah Setja als onderhoofd van de keuken ook gedurende het geheele verslagjaar werkzaam waren.

M. Goenawan deed als apothekers-assistent het geheele jaar dienst.

Hulpziekenhuis te Swaroe.

De administratie berustte bij den zendingleeraar Ds. Dedecker; de dagelijksche leiding bij den mantri verpleger M. Goenawan, bijgestaan door eenige leerlingen, terwijl Mej. Oemijatsih de leiding van de vrouwenzalen en de huishoudelijke afdeling heeft gekregen.

Er werden 793 patiënten opgenomen met 19.847 verpleegdagen.

Op de polikliniek werden 8.880 consulten verstrekt aan 3.336 patiënten. Een van de doktoren van Soekoen bezocht elken Woensdag het Ziekenhuis.

In 1940 zal het mogelijk zijn om een der doktoren op Swaroe te plaatsen, die dan tevens polikliniek zal houden op de omringende ondernemingen voor het Javaansch lager personeel.

Wijkverpleging „Mardi Waloeja”.

Hierover zal een eigen jaarverslag verschijnen, zoodat hier slechts enkele cijfers gememoreerd worden.

De beide zuster Schuringa waren het geheele jaar werkzaam, terwijl een van de doktoren van Soekoen vrijwel elken dag de wijkverpleging bezocht.

Een belangrijke stap zal begin 1940 genomen worden met het plaatsen van een vroedvrouw in het Noordelijk deel der Stad, waardoor dit gedeelte meer intensief bewerkt kan worden.

Er werden 153 patiënten opgenomen met 6.662 verpleegdagen. Het consultatiebureau voor zuigelingen verstrekte 3.982 consulten, terwijl 2.289 huisbezoeken werden afgelegd door den enquetrice Mej. Soewati, aansluitend aan de gegevens ontvangen door het consultatiebureau. Op de polikliniek voor vrouwen en kinderen werden 11.082 consulten verleend.

Bij 752 bevallingen werd verloskundige hulp ingeroepen, terwijl het aantal huisbezoeken door de verloskundige dienst ongeveer 1.700 heeft bedragen.

De melkkeuken leverde 600 l. melk en 100 l. karnemelk aan 95 kinderen beneden het jaar.

Buitenpoliklinieken.

Van de buitenpoliklinieken zijn de cijfers betreffende het aantal consulten reeds genoemd, zoodat in dit verslag een gedetailleerde beschrijving van elke polikliniek achterwege gelaten kan worden.

Nieuwe polikliniek werden geopend in Kendalpajak in samenwerking met de Nimef fabrieken, terwijl eveneens in 1939 de mantri verpleger van Pakis eenmaal per week polikliniek is gaan houden in Poeloengdawa.

De poliklinieken in de Zuidergebergte zijn belangrijk terugge-loopen door het werk van het Leger des Heils vanuit Toeren, waardoor de ondernemingen in de Zuidergebergte eens per week door een dokter worden bezocht. Ook de vrij sterke personeels-wisseling zal daaraan wel schuldig zijn.

Verder mochten alle andere poliklinieken hun groei behouden, zoals wel uit de reeds gemelde cijfers blijkt.

Ook het werk in Bali blijft steeds groeien. Miarso en zijn vrouw werken beiden heel hard en schijnen hoe langer hoe meer bekend en bemind te worden. Dat hun werk ook door de niet-Christen Baliërs geapprecieerd wordt blijkt wel uit het feit, dat twee derde

van alle consulten aan Hindoes en slechts $\frac{1}{4}$ aan Christenen werd verstrekt.

De medische controle vanuit Malang was wel zeer kostbaar en omslachtig, zoodat met groote dankbaarheid gebruik werd gemaakt van het aanbod van Dr. Eykman uit Denpassar om deze controle van ons over te nemen.

Het afgelopen jaar is voor ons geweest een jaar van voortdurende groei, zonder groote moeilijkheden of zorgen.

Het uitbreken van den oorlog veroorzaakte wel een groote stijging van de prijzen, maar de financieele moeilijkheden die daardoor ontstaan zullen zich voornamelijk pas in 1940 doen gevoelen.

Wat het nieuwe jaar ons zal brengen is nog volkomen onzeker, maar hoe onzekerder de tijden worden des te vaster wordt het vertrouwen, dat God zijn plan met de wereld en met de menschen volvoert en door hun wil en werk de wereld regeert.

Malang, den 1sten Maart 1940.

LASTEN

HOOFDZIEKENHUIS.

a. Salarissen :					
1.	Medisch personeel		f.	28.748.43	
2.	Verplegend „	a. Eur. gediplomeerd	„	5.712.50	
		b. Inl. „	„	6.043.38	
3.	Huishoudelijk personeel		„	2.650.—	
4.	Pharmaceutisch „		„	808.—	
5.	Administratief „		„	5.335.98	
6.	Lager	a. Ongediplomeerd verpl. pers.	„	4.937.63	
		b. Ander lager pers.	„	9.271.96	f. 63.507.88
b. Verdere Personeelskosten :					
1.	Uitrustingskosten		f.	262.50	
2.	Overtochtskosten		„	302.05	
3.	Verlofskosten		„	4.072.17	
4.	Stortingen pensioenfonds Eur. pers.	} premies en dona- ties	„	4.229.66	
5.	„ „ Inl. „		„	1.317.90	f. 10.184.28
c. Verplegingskosten : (Aantal verpleegdagen 189.836).					
1.	Voeding (ca. 12.75 ct per verpleegdag)		f.	24.207.17	
2.	Vuur		„	3.160.91	
3.	Licht		„	5.992.99	
4.	Water		„	1.681.98	
5.	Wasch (uitg. f. 1.818.30; terugontv. f. 937.35)		„	880.95	
6.	Linnen en lijfgoederen (alleen onderhoud en vernieuwing, geen uitbreiding)		„	4.277.20	
7.	Transportkosten		„	1.476.66	
8.	Kantoorbehoefden, adm. en leermiddelen		„	1.835.09	
9.	Telefoon		„	1.281.62	
10.	Begraveniskosten		„	156.55	
11.	Diversen		„	214.—	f. 45.165.12
d. Genees- en Verbandmiddelen (verband-artikelen, verplegingsartikelen, Röntgenfoto's en instrumenten).					
1.	Medicijnen (Dienst der Volksgezondheid)		f.	6.500.—	
2.	„ (eigen aankoop)		„	7.630.20	
3.	Röntgenfoto's		„	1.541.51	f. 15.671.71
e. Onderhoud gebouwen en Inventaris :					
1 en 2.	Onderhoud terreinen en gebouwen (Incl. loonen f. 1.556.—)		„	2.666.46	
3.	Onderhoud inventaris (Incl. loonen f. 606.—)		„	4.389.87	f. 7.056.33
f. Diversen :					
1.	Huur		f.	9.585.20	
2.	Belasting		„	258.63	
3.	Afschrijvingen :	a. gebouwen	„	1.000.—	
		b. inventaris	„	4.250.—	
4.	Rente		„	3.000.—	
5.	Brandassurantie (in 1937 bet. tot 8/12/42)		„	—,—	f. 18.093.83

BUITENWERK (poliklinieken)

Onkosten poliklinieken :

Genees- en verbandmiddelen, salarissen, transportkosten, huur, water, enz. „ 10.307.24

f. 169.986.39

ZIEKENHUIS „SOEKOEN" MALANG.

exploitatie-rekening over het jaar 1939.

BATEN

HOOFDZIEKENHUIS.

a. *Subsidies van het Gouvernement:*

a. Periodieke tegemoetkomingen:

1.	Salarissen medisch personeel	f.	10.547.04	
2.	" verplegend "	"	7.368.30	
3.	" dame huishouding	"	1.214.29	
4.	" administrateur	"	1.102.53	
5.	" assistent-apotheker	"	876.48	
6.	" lager personeel	"	6.986.49	
7.	Verplegingskosten	"	18.048.37	
8.	Onderhoud gebouwen	"	37.50	
9.	" inventaris	"	2.556.—	
10.	Voor overgenomen C. B. Z.	"	30.000.—	f. 78.737.—

f. 63.507.88

b. Niet aan tijdvakken gebonden tegemoetkomingen:

2.	Genees- en verbandmiddelen	f.	6.500.—	
3.	Huur	"	7.263.—	f. 13.763.—

f. 10.184.28

b. *Subsidies van lagere openbare gemeenschappen en zelfbesturen:*

1.	Provincie Oost-Java	f.	3.523.—	
2.	Gemeente Malang	"	5.731.—	
3.	Regentschap Malang	"	3.700.—	f. 12.954.—

c. *Verpleeggelden:*

1 en 2.	Verpleeggelden	f.	19.624.53	
3.	" betaald door werkgevers	"	4.509.60	f. 24.134.13

f. 45.165.12

d. *Verdere inkomsten:*

1.	Polikliniekgelden	"	8.121.88	
3 en 4.	Gebruik operatie- en kraamkamer	"	1.864.65	
5.	Ontvangsten in natura (geschat)	"	100.—	
6.	Polikliniekgelden, betaald door werkgevers	"	1.566.05	f. 11.652.58

f. 15.671.71

e. *Ontvangen gelden van derden:*

2.	Pensioen-premies Inlandsch personeel	"	439.30	
----	--------------------------------------	---	--------	--

BUITENWERK (poliklinieken)

Subsidies	f.	1.087.—	
Bijdrage patiënten	"	7.123.63	f. 8.210.63

f. 7.056.33

Nadeelig Exploitatie-saldo 1939

f. 149.890.64

" 20.095.75

f. 169.986.39

f. 18.093.83

Malang, Maart 1940.

de Geneesheer Directeur,

Dr. J. LODDER.

" 10.307.24

f. 169.986.39